Onderzoek

Overzicht Nederlandstalige meetinstrumenten voor procesonderzoek in de psychotherapie. Bijdragen uit cliëntgericht-experiëntiële hoek

Samengesteld door Germain Lietaer

Inleiding

Tijdens de voorbije veertig jaar hebben onderzoekers van cliëntgericht-experiëntiële signatuur heel wat meetinstrumenten geconstrueerd of aangepast in het kader van (in hoofdzaak) procesonderzoek in de psychotherapie. Wij bieden hier een overzicht van publicaties over het gedane onderzoekswerk: op de eerste plaats beschrijvingen van de meetinstrumenten zelf, maar daarnaast ook artikelen (of manuscripten) waarin onderzoeksbevindingen met deze meetinstrumenten centraal staan. De bedoeling van dit 'document' is onderzoekers en – vooral misschien – therapeuten-in-opleiding te informeren over de reeds bestaande Nederlandstalige meetinstrumenten. Op die manier hoeven zij niet opnieuw het wiel uit te vinden, maar kunnen zij deze meetinstrumenten gebruiken in het kader van hun casusonderzoek: hetzij door deze instrumenten zelf toe te passen, hetzij door de inhoudelijke aspecten die in deze meetinstrumenten beschreven worden, te gebruiken als denkkader bij hun reflecties op het eigen casusmateriaal.

Eerst komen de meetinstrumenten aan bod voor gebruik in individuele therapie; daarna volgen groepspsychotherapie, partnerrelatietherapie en gezinstherapie. Binnen deze therapiemodaliteiten wordt er een onderscheid gemaakt tussen drie types meetinstrumenten:

- meetinstrumenten die meestal door onafhankelijke beoordelaars worden toegepast op het therapiemateriaal zelf (sessietranscripten of audio-visuele fragmenten): categorieënsystemen en beoordelingsschalen;
- meetinstrumenten die meestal door cliënt en/of therapeut worden ingevuld na een sessie (of een reeks van sessies): categorieënsystemen voor antwoorden op open vragen en vragenlijsten;
- posttherapiebeoordelingen door cliënt en/of therapeut van de therapie als geheel.

Voor een groot aantal van deze meetinstrumenten kunt u terecht in goed bereikbare publicaties in tijdschriften of boeken. In een aantal gevallen echter – waarbij het meestal gaat om niet-gepubliceerde proefschriften of manuscripten – is dit niet het geval. U kunt dan voor documentatie en verdere uitleg terecht bij een aantal auteurs waarvan achteraan de e-mailadressen worden vermeld.

Individuele psychotherapie

Analyse/beoordeling van sessietranscripten (of audio-visuele sessiefragmenten)

1 Therapeutinterventies

Lietaer, G., Leijssen, M., Vanaerschot, G., & Gundrum, M. (1995). *Handleiding bij een categorieënsysteem voor therapeutinterventies*. Nederlandstalige herwerking van het Hill Counselor Verbal Response Category System. Niet-gepubliceerde brochure (60 pp.), Leuven: Centrum voor client-centered therapie en counseling.
[verkrijgbaar via germain.lietaer@ppw.kuleuven.be of via uw promotor/opleider]

Lietaer, G. (1995). Carl Rogers' verbale interventies in 'On anger and hurt'. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse. In: G. Lietaer, & M. Van Kalmthout (Red.), *Praktijkboek gesprekstherapie. Psychopathologie en experiëntiële procesbevordering* (pp. 69-91). Utrecht: De Tijdstroom.

Gundrum, M., Lietaer, G., Van Hees-Matthyssen, C., & Van Coillie, G. (1997). Carl Rogers' interventies in de 17de sessie met Miss Mun: commentaar uit cliëntgerichte en psychoanalytische hoek. *Tijdschrift voor Cliëntgerichte Psychotherapie, 35*, 207-228.

Missiaen, C., Wollants, G., Lietaer, G., & Gundrum, M. (2000). Gloria-Rogers onder experiëntieel vergrootglas. *Tijdschrift voor Gestalttherapie, 7*, 19-42.

Wollants, G., Missiaen, C., Lietaer, G., & Gundrum, M. (2000). Gloria-Perls onder experiëntieel vergrootglas. *Tijdschrift voor Gestalttherapie, 7*, 47-76.

Toepassingen van dit categorieënsysteem voor therapeutinterventies vindt u tevens in de proefschriften van M. Leijssen, G. Vanaerschot en N. Stinckens (zie achteraan).

2 Rogeriaanse grondhoudingen

Takens, R.J. (1979). *Nederlandstalige bewerking van de Truax en Carkhuff schalen voor de meting van empathie, functionele echtheid en onvoorwaardelijke aanvaarding*. Amsterdam: VU, vakgroep Klinische Psychologie (interne publicatie, verkrijgbaar via rjtakens@gmail.com.
[zie ook proefschrift van R.J. Takens, 2001, pp. 78-80]

Vanaerschot, G. (2007). *Schaal empathische afstemming*. In: G. Vanaerschot & G. Lietaer. Therapeutic ingredients in helping session episodes with observer-rated low and high empathic attunement: A content analysis of client and therapist postsession perceptions in three cases. *Psychotherapy Research*, *17*, 329-342.
[zie ook proefschrift van G. Vanaerschot, 1997, hfst. 6]

3 Schaal voor zelfonthullend gedrag bij de cliënt

Takens, R.J. (2001). *Een vreemde nabij. Enkele aspecten van de therapeutische relatie onderzocht* (pp. 74-79). Proefschrift, VU Amsterdam.

4 Ervaringsniveau cliënt: de Ervaringsprocesschaal

Vanaerschot, G. (1997). *Handleiding Ervaringsprocesschaal*. Niet-gepubliceerde brochure, Centrum voor cliëntgerichte psychotherapie en counseling, KU Leuven.

Takens, R.J. (2008). Diepgang in het exploratieproces: analyse van de therapeutische interactie. In: G. Lietaer, G. Vanaerschot, H. Snijders, & R.J. Takens (Red.), *Handboek gesprekstherapie. De persoonsgerichte experiëntiële benadering* (pp. 323-346, par. 2). Utrecht: de Tijdstroom.

Leijssen, M. (1996). Onderzoek kort: Focusingprocessen in cliëntgericht-experiëntiële psychotherapie. *Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie, 34,* 43-49.

Leijssen, M., Lietaer, G., Stevens, I., & Wels, G. (2000). Focusing training for stagnating clients: An analysis of four cases. In: J. Marques-Teixeira & S. Antunes (Eds.), *Client-centered and experiential psychotherapy* (pp. 207-224). Linda a Velha: Vale & Vale.

[zie ook de proefschriften van M. Leijssen en G. Vanaerschot (achteraan)]

5 Informatieverwerkingsstijl cliënt

Stinckens, N., Lietaer, G., & Leijssen, M. (1999). *Handleiding Informatieverwerkingsschaal. Nederlandsstalige herwerking van Toukmanians 'Levels of Client Perceptual Processing'-schaal.* Leuven: Niet-gepubliceerde brochure, Centrum voor Client-centered Therapie en Counseling, KU Leuven.
[zie ook proefschrift van N. Stinckens, 2001, hfst. 5, par. 1]

Stinckens, N., Lietaer, G., & Leijssen, M. (2002). The inner critic on the move: Analysis of the change process in a case of short-term client-centered/experiential therapy. *Counselling and Psychotherapy Research, 2*, 40-54.
Toukmanian, S., & Gordon, K.M. (2004). *The Levels of Client Perceptual Processing (LCPP): A training manual*. Toronto: York University, Department of Psychology.

6 Bewerkingswijze Cliënt en bewerkingsaanbod Therapeut (Sachse-schalen)

Takens, R.J. (1995). Een wijze van (be)werken. In: G. Lietaer & M. van Kalmthout, *Praktijkboek gesprekstherapie. Psychopathologie en experiëntiële procesbevordering* (pp. 93-106). Utrecht: De Tijdstroom.
[zie ook proefschrift R.J. Takens, 2001, hfst. 3]
Takens, R.J. (2008). Diepgang in het exploratieproces: analyse van de therapeutische interactie. In: G. Lietaer, G. Vanaerschot, H. Snijders, & R.J. Takens (Red.), *Handboek gesprekstherapie. De persoonsgerichte experiëntiële benadering* (pp. 323-346, par. 3 en 4). Utrecht: de Tijdstroom.
Takens, R.J. (2002). Rogers in gesprek met Gloria en Kathy: Een analyse van de bewerkingswijze en het bewerkingsaanbod. *Tijdschrift voor Cliëntgerichte Psychotherapie*, *40*, 24-38.
Sachse, R., & Takens, R.J. (2004). *Klärungsprozesse in der Psychotherapie.* Göttingen: Hogrefe.

7 Bezinningsschaal (R.J. Takens)

Takens, R.J. (2004). *De Bezinningsschaal*. Amsterdam: Vrije Universiteit.
Takens, R.J. (2008). Diepgang in het exploratieproces: analyse van de therapeutische interactie. In: G. Lietaer, G. Vanaerschot, H. Snijders, & R.J. Takens (Red.), *Handboek gesprekstherapie. De persoonsgerichte experiëntiële benadering* (pp. 323-346, par. 5). Utrecht: de Tijdstroom.

8 Therapeutstrategieën in verband met de innerlijke criticus

Stinckens, N., Lietaer, G., & Leijssen, M. (2002). Working with the inner critic: Fighting 'the enemy' or keeping it company. In: J.C. Watson, R.N. Goldman, & M. Warner (Eds.), *Client-centered and experiential psychotherapy in the 21st century: Advances in theory, research and practice* (pp. 415-426). Ross-on-Wye, UK: PCCS Books.
Stinckens, N., Lietaer, G., & Leijssen, M. (2004). Werken met de innerlijke criticus: een pleidooi voor een flexibele en procesdirectieve aanpak. *Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie, 42*, 165-184.
[zie ook proefschrift van N. Stinckens, 2001, hfst. 6, par. 1]

9 Vragenlijst Herinnering van Interpersoonlijke Processen (HIP)

Vanaerschot, G. (1997). *Nederlandstalige herwerking van de Brief Structured Interpersonal Recall Questionnaire van R. Elliott (1986)* [met inbegrip van de Impactschaal, de Intentieschaal en de Schaal voor het beoordelen van gevoelens]. Niet-gepubliceerd onderzoeksinstrument.
[zie proefschrift G. Vanaerschot, 1997, hfst. 11 en bijlagen 4 en 5]
Vanaerschot, G. (1995). Empathische resonantie als bron van belevingsbevorderend interveniëren. In: G. Lietaer & M. van Kalmthout (Red.), *Praktijkboek gesprekstherapie. Psychopathologie en experiëntiële procesbevordering* (pp. 51-68). Utrecht: De Tijdstroom.
Elliott, R. (1986). Interpersonal Process Recall (IPR) as a process research method. In: L. Greenberg & W. Pinsof (Eds.), *The psychotherapeutic process* (pp. 503-527). New York: Guilford.

Postsessiebeoordelingen

1 Verwachtingen en gevoelens

(Met welke gevoelens en verwachtingen bent u naar deze sessie gekomen?)

Lietaer, G., & Lasuy, C. (2010). Client and therapist presession feelings and expectations in client-centered/experiential psychotherapy. A retrospective study. *Person-Centered & Experiential Psychotherapies, 9*, 320-335.

2 *Inhoud*

(Waarover werd er in deze sessie gesproken?)

Lietaer, G., Dierick, P., & Neirinck, M. (1985). Inhoud en proces in experiëntiële psychotherapie. Een empirische exploratie. *Psychologica Belgica, 25,* 127-147.

3 *Rogeriaanse grondhoudingen en werkalliantie*

Lietaer, G. (1976). Nederlandstalige aanpassing van Barrett-Lennard's Relationship Inventory voor individueel-therapeutische relaties. *Psychologica Belgica, 17,* 73-94.

Lietaer, G. (1979). De beleving van de relatie door kliënt en terapeut in client-centered en psychoanalytisch-georiënteerde terapie. Een empirische bijdrage. *Tijdschrift voor Psychotherapie, 5,* 141-160.

Eymael, J. (1984). Strategieën en *houdingen* van therapeuten in kortdurende cliënt-centered en gedragstherapeuten. Een evaluatie door psychotherapeuten, onafhankelijke beoordelaars en cliënten. In: G. Lietaer, Ph.H. van Praag, & J.C.A.G. Swildens (Red.), *Cliënt-centered therapie in beweging. Naar een procesgerichte benadering* (pp. 273-301). Leuven/Amersfoort: Acco.

Vanaerschot, G. (1997). V*ragenlijst empathische dimensies*. In: proefschrift G. Vanaerschot, 1997, pp. 200-209 & 264-270, en bijlage 2 en 3, deel C.

Takens, R.J. (2001). *Therapeutische contactvragenlijst.* In: proefschrift R.J. Takens, 2001, pp. 80-90.

Lietaer, G. (1989). De werkrelatie in client-centered psychotherapie: bedenkingen bij bevindingen uit een vragenlijstonderzoek. In: H. Vertommen, G. Cluckers, & G. Lietaer (Red.), *De relatie in therapie* (pp. 207-235). Leuven: Universitaire Pers. [voor een verdere bewerking, zie: G. Vanaerschot, proefschrift 1997, pp. 194-199 en 258-263]

Stinckens, N., Claes, L., & Ulburghs, A. (2009). De werkalliantie als sleutelelement in het therapiegebeuren. Meting met behulp van de WAV-12: de Nederlandstalige verkorte versie van de Working Alliance Inventory. *Tijdschrift Klinische Psychologie, 39*, 44-60.

4 *De Beoordelingsschaal Beïnvloedingsboodschappen*

(Impact Message Inventory Circumplex (IMI-C). Website: www.research.imi-c.org

Hafkenscheid, A. (2003). Objective countertransference: Do patients' interpersonal impacts generalize across therapists? *Clinical Psychology and Psychotherapy, 10*, 134-140.

Hafkenscheid, A. (2012). Assesssing objective countertransference with a Computer-Delivered Impact Message Inventory (IMI-C). *Clinical Psychology and Psychotherapy, 19*, 37-45.

Hafkenscheid, A. (2012). Monitoren van het therapeutisch process: het perspectief van de therapeut. *Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie, 50*, 339-352. [Overzicht van onder meer de IMI-C, met aanvullend: Het interpersoonlijk raster en Het Werkblad Beïnvloedingsboodschappen]

Hafkenscheid, A., & Rouckhout, D. (2009). Circumplex structure of the Impact Message Inventory (IMI-C): An empirical test with the Dutch version. *Journal of Personality Assessment, 91*(2), 187-194.

Hafkenscheid, A., & Rouckhout, D. (2013). The Impact Message Inventory (IMI-C): a replication study of its circumplex structure in a Dutch sample. *Journal of Personality Assessment, 95,* 1-6.

Hafkenscheid, A. (ingediend). Wat doet deze patiënt (met) mij?: De verkorte Impact Message Inventory-Circumplex (IMI-CS). *Gedragstherapie, 46,* 31-38.

Sodano, S.M., Tracey, T.J.G., & Hafkenscheid, A. (ingediend). A brief Dutch language Impact Message Inventory-Circumplex (IMI-C Short) using non-parametric item response theory.

5 *Therapeutreacties bij het luisteren naar traumatische ervaringen van cliënten*

Smith, A.J.M. (2009). Self-reported countertransference reactions: development of the Therapist Reactions and Emotions questionnaire (TREq). In: A.J.M. Smith, *Listening to trauma. Therapists' countertransference and long-term effects related to trauma work.* (chapter 4). Proefschrift, Radboud Universiteit Nijmegen.

6 *Therapeutinterventies*

Eymael, J. (1984). *Strategieën* en houdingen van therapeuten in kortdurende cliënt-centered en gedragstherapieën. Een evaluatie door psychotherapeuten, onafhankelijke beoordelaars en cliënten. In: G. Lietaer, Ph.H. van Praag, & J.C.A.G. Swildens (Red.), *Cliënt-centered therapie in beweging. Naar een procesgerichte benadering* (pp. 273-301). Leuven/Amersfoort: Acco.

CPIRS

Trijsburg, R.W., Lietaer, G., Colijn, S.J., Abrahamse, R.M., Joosten, S., & Duivenoorden, H.J. (2004). Construct validity of the Comprehensive Psychotherapeutic Interventions Rating Scale (CPIRS). *Psychotherapy Research, 14*, 346-366.

Roos, I. (2004). *Interventies in de psychotherapie: Validiteit van de Comprehensive Psychotherapeutic Interventions Rating Scale en verbanden met theoretische oriëntatie, eclecticisme en andere therapievariabelen*. Niet-gepubliceerde master thesis, Onderzoeksgroep Psychotherapie en Dieptepsychologie, KU Leuven.

Trijsburg, W. (2003). Taxonomie van therapeutische factoren en interventies. Een integratieve visie. In: W. Trijsburg, S. Colijn, G. Lietaer, & E. Collumbien (Red.), *Handboek integratieve psychotherapie* (pp. I 4.1-41). Utrecht: De Tijdstroom.

Trijsburg, W. (2007). Interventies en interacties in de psychotherapie. *Tijdschrift voor Psychotherapie, 33*, 398-414.

Lietaer, G., Van Broeck, N., Dekeyser, M., Stroobants, R., & Trijsburg, W. (2005). Doelstellingen en *interventies* in de vier psychotherapeutische hoofdoriëntaties: een vergelijkend onderzoek op basis van enquêtegegevens van Belgische therapeuten. *Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie, 43*, 165-192.

Lietaer, G., & Van Broeck, N. (2003). *Beroepsprofiel van de psychotherapeut in België/Profil professionel du psychothérapeute en Belgique*. Onderzoeksrapport ten behoeve van het Federaal Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu (hoofdstuk 3 en bijlagen met de enquêteformulieren). Leuven: Afdeling Psychotherapie en Dieptepsychologie, KU Leuven.

7 Helpende processen
(Zijn er in deze sessie dingen gebeurd waarvan u het gevoel hebt dat ze u echt vooruithielpen?)

Lietaer, G., & Neirinck, M. (1984). Veranderingsprocessen in client-centered/experiëntiële psychotherapie. Een empirische bijdrage. In: G. Lietaer, Ph.H. van Praag, & J.C.A.G. Swildens (Red.), *Client-centered psychotherapie in beweging* (pp. 245-271). Leuven: Acco.

Vanaerschot, G. (1997). *Categorieënsysteem voor helpende processen*. Intern document.

Vanaerschot, G., & Lietaer, G. (2007). Therapeutic ingredients in helping session episodes with observer-rated low and high empathic attunement: A content analysis of client and therapist postsession perceptions in three cases. *Psychotherapy Research, 17*, 329-342.
[zie ook proefschrift van G. Vanaerschot, 1997, hfst. 7]

Vanaerschot, G., & Lietaer, G. (2010). Client and therapist postsession perceptions of therapeutic ingredients in helping episodes. A study on three cases. *Person-Centered & Experiential Psychotherapies, 9*, 205-219.

Vanaerschot, G. (1997). Sessiebeoordelingslijst helpende en storende processen. Intern document.

8 De Therapeutische Impact Vragenlijst (Cliënt- en Therapeutvorm)

Vanaerschot, G., & Lietaer, G. (1997). Vragenlijst Impacts van helpende episodes. In: G. Vanaerschot, proefschrift 1997, Bijlagen 4 en 5, Deel E (tevens onderdeel van de Vragenlijst 'Herinnering van interpersoonlijke processen', zie onder Analyse/beoordeling van audio-visuele sessie-episodes, 9).

Bonjean, G. (1993). *Een eerste analyse van impacts die optreden bij cliënten gedurende belangrijke momenten in drie belevingsgerichte therapieën: onderzoek naar het therapeutisch vanuit twee recente benaderingen*. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, KU Leuven.

9 Storende processen
(Zijn er in deze sessie dingen gebeurd waarvan u het gevoel hebt dat ze u niet vooruithielpen, misschien zelfs het tegendeel?)

Lietaer, G., & Neirinck, M. (1985). Niet-helpende en storende processen in experiëntiële psychotherapie. Een analyse van postsessie-commentaren. *Tijdschrift voor Psychiatrie, 27*, 253-271.

10 Globale sessiebeoordelingen

De Therapeut Tevredenheidschaal

Hafkenscheid, A. (2012). Monitoren van het therapeutisch proces: het perspectief van de therapeut. *Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie, 50*, 339-352.

De Beoordelingslijst Therapiegesprek (Session Evaluation Questionnaire, SEQ).

Hafkenscheid, A. (2009). The impact of therapy sessions: internal structure of the Dutch Sesssion Evaluation Questionnaire (SEQ). *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice, 82*, 99-111.

Hafkenscheid, A. (2012). Monitoren van het therapeutisch process: het perspectief van de therapeut. *Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie, 50*, 339-352.

Stiles, W.B., Reynolds, S., Hardy, G.E., Rees, A., Barkham, M., & Shapiro, D.A. (1994). Evaluation and description of psychotherapy sessions by clients using the Session Evaluation Questionnaire and the Session Impacts Scale. *Journal of Counseling Psychology, 41*, 175-185.

De Session Rating Scale van Duncan e.a. (SRS).

Hafkenscheid, A. (2010). De *Outcome rating scale (ORS)* en de *Session rating scale (SRS)*: enkele psychometrische kenmerken van de Nederlandse versies. *Tijdschrift voor Psychotherapie, 36*, 394-403.

Hafkenscheid, A., Duncan, B.L., & Miller, S.D. (2010). The Outcome and Session Rating Scales: a cross-cultural examination of the psychometric properties of the Dutch translation. *Journal of Brief Therapy*, 7, 1-12.

Therapiebeoordelingen

1 Werkstijl Therapeut en visie op therapie (algemeen)

Lietaer, G., Van Broeck, N., Dekeyser, M., Stroobants, R., & Trijsburg, W. (2005). Profiel van de psychotherapeut in België. Deel 2. Werkstijl, visies en attitudes ten aanzien van inhoudelijke aspecten van het beroep. *Tijdschrift Klinische Psychologie, 35*, 30-49.

Lietaer, G., & Van Broeck, N. (2003). *Beroepsprofiel van de psychotherapeut in België/Profil professionel du psychothérapeute en Belgique.* Onderzoeksrapport ten behoeve van het Federaal Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu (hoofdstuk 3 en bijlagen met de enquêteformulieren). Leuven: Afdeling Psychotherapie en Dieptepsychologie, KU Leuven.

2 De Outcome Rating Scale van Duncan e.a.

Hafkenscheid, A. (2010). De *Outcome rating scale* (*ORS*) en de Session rating scale (SRS): enkele psychometrische kenmerken van de Nederlandse versies. *Tijdschrift voor Psychotherapie, 36*, 394-403.

Hafkenscheid, A., Duncan, B.L., & Miller, S.D. (2010). The Outcome and Session Rating Scales: a cross-cultural examination of the psychometric properties of the Dutch translation. *Journal of Brief Therapy, 7,* 1-12.

3 De veranderingsvragenlijst (Change Questionnaire)

Franssens, A. (2007). *Het Cliënt Veranderingsinterview: een kwalitatief instrument ter beoordeling van veranderingsprocessen in psychotherapie*. Niet-gepubliceerde licentiaatsverandering, KU Leuven (vertaling van: R. Elliott, 2004, Client change interview).

Stinckens, N., Smits, D., & Claes, L. (in voorbereiding). *De veranderingsvragenlijst: een kwalitatief instrument naar veranderingen en veranderingsmechanismen in psychotherapie*.

4 Posttherapie-evaluatieformulier

Vanaerschot, G. e.a. (1997). *Posttherapie-evaluatieformulier (Cliënt- en therapeutvorm)*. In: proefschrift G. Vanaerschot, Bijlagen 9 en 10 (evaluatie aan de hand van open vragen).

5 *De Leeds Afhankelijkheid Vragenlijst*
(aanpassing o.l.v. N. Stinckens & L. Claes)

Bortels, E. (2011). *Een meting van middelenafhankelijkheid: Onderzoek naar psychometrische eigenschappen van de Leeds Afhankelijkheid Vragenlijst.* Masterproef, KU Leuven.

6 *Het Leuvens Systematisch Case-study Protocol (Volwassenen): proces- en outcomemetingen (Website: www.qitonline.be)*

Meetinstrumenten:

De Werkalliantievragenlijst WAV-12.

Zie onder Postsessiebeoordelingen, 3: Stinckens, N., Claes, L., & Ulburghs, A. (2009).

Sessiebeoordelingslijst helpende en storende processen (SBL en SBL+). Qua SBL, zie G. Vanaerschot, onder Postsessiebeoordelingen, 7.

De Outcome Questionnaire OQ-45.

Jong, K. de, Nugter, M.A., Polak, M.G., Wagenborg, J.E.A., Spinhoven, Ph., & Heiser, W.J. (2007). The Outcome Questionnaire (OQ-45) in a Dutch population: A cross-cultural validation. *Clinical Psychology and Psychotherapy, 14*, 288-301.

De Veranderingsvragenlijst (Change Questionnaire). Zie hierboven, onder 3.

Publicaties:

Stinckens, N., Elliott, R., & Leijssen, M. (2009). Bridging the gap between therapy research and practice in a person-centered/experiential therapy training: The Leuven systematic case-study research protocol. *Person-Centered & Experiential Psychotherapies*, *8*, 143-162.

Stinckens, N., Verdru, H., & Leijssen, M. (2010). Monitoring als therapeutisch instrument. Bruggen slaan tussen klinische praktijk en onderzoek. *Tijdschrift Klinische Psychologie, 40*, 11-24.

Stinckens, N., & Smits, D. (2010). Het belang van systematisch casestudyonderzoek. Waarom het gouden muiltje Assepoester toebehoort. *Tijdschrift Klinische Psychologie, 40*, 94-105.

Stinckens, N., Smits, D., Rober, P., & Claes, L. (Red.), (2012). *Vinger aan de pols in psychotherapie. Monitoring als therapeutische methodiek.* Leuven: Acco.

Smits, D., Stinckens, N., & Claes, L. (2012). QIT online, een multimodaal en multidimensioneel monitoringprotocol. In: N. Stinckens, D. Smits, P. Rober, & L. Claes (Red.), *Vinger aan de pols in psychotherapie. Monitoring als therapeutische methodiek* (pp. 40-58). Leuven: Acco.

Michielsen, K., Stinckens, N., & Lietaer, G. (2012). Systematisch volgen van uitkomst en proces in cliëntgerichte psychotherapie. *PsychoPraktijk, 5*, 12-15.

7 *Het Antwerps case-study protocol voor kinderen: proces- en outcomemetingen*

De volgende meetinstrumenten voor procesonderzoek werden ontwikkeld voor kinderen. Het gaat hier telkens om niet-gepubliceerde onderzoeksinstrumenten, gebruikt in het kader van de Postgraduaat opleiding in de psychotherapie Jeugd en Context, Collaborative Antwerp Research Institute (CAPRI), faculteit geneeskunde en gezondheidswetenschappen, Universiteit Antwerpen (verkrijgbaar via Greet. Vanaerschot@ua.ac.be).

Vanaerschot, G. (2010). *Kind Werkalliantie Vragenlijst (K-WAV)*. [Child Working Alliance Scale (CH-WAS)].

Vanaerschot, G (2010). *Postsessie Vragenlijst helpende en storende momenten Kind-vorm (PSV-K Interview-vorm)* [Postsession Questionnaire helping and hindering events Child form (PSQ-CH Interview)].

Vanaerschot, G. (2010). *Postsessie Vragenlijst helpende en storende momenten Kind-vorm (PSV-K)*. [Postsession Questionnaire helping and hindering events Child form (PSQ-CH)].

Verder wordt in het protocol gebruik gemaakt van:

Sessiebeoordelingslijst helpende en storende processen (zie G. Vanaerschot, onder Postsessiebeoordelingen, 7).

De Werkalliantievragenlijst WAV-12. Zie onder Postsessiebeoordelingen, 3: Stinckens, N., Claes, L., & Ulburghs, A. (2009).

Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ).

Janssens, A., & Deboutte, D. (2009). Screening for psychopathology in child welfare: the Strenghts and Difficulties Questionnaire (SDQ) compared with the Achenbach System of Empirically Based Assessment (ASEBA). *European Child and Adolescent Psychiatry, 18*, 691-700.
Simplified Personal Questionnaire van R. Elliott, C. Mack, & D.A. Shapiro (1999). Niet-gepubliceerd onderzoeksinstrument.
Het Posttherapie-evaluatieformulier (C- en T-vorm, zie G. Vanaerschot e.a., hierboven onder 4).

Groepspsychotherapie

Analyse van sessietranscripten

Therapeutinterventies

Lietaer, G. (1974). Beschouwingen bij een analyse van mijn expliciet-verbale tussenkomsten als therapeut in een ervaringsgroep. *Tijdschrift voor Opvoedkunde, 20,* 30-48.
Lietaer, G. (1981). Client-centered groepstherapie: grondhoudingen en interventies van de therapeut. *Leren en leven met groepen, 13,* 2200-1 tot 2200-36.
De Bruycker, D. (1993). *Therapeutinterventies in groepstherapie. Een aanpassing van het Hill Counselor Verbal Response Category system*. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling. KU Leuven.
Lietaer, G., & Dierick, P. (1993). Cliëntgerichte groepspsychotherapie. In: P.J. Jongerius & J.C.B. Eykman (Red.), *Praktijkboek groepspsychotherapie* (pp. 117-130). Amersfoort: Academische uitgeverij Amersfoort.
[zie pp. 123-126: interventies op basis van data uit de thesis van De Bruycker]

Postsessiebeoordelingen (van een reeks sessies) (zie ook proefschrift P. Dierick, 2000)

1 Inhoud

(Aan welk aspect van uzelf of aan welke problemen wil (of wilde) u vooral werken?)

Goderis, P. (1993). *Cliënt-variabelen in groepstherapie. Een empirisch onderzoek*. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, KU Leuven (zie hfst. 2, par. 2)
[zie ook proefschrift P. Dierick, 2000, pp. 174-180]

2 Therapeutinterventies

Lietaer, G., & Dierick, P. (1994). Een onderzoekslijst voor de werkwijze van de therapeut: de GIS-V. In: T.J.C. Berk e.a. (Red.), *Handboek groepstherapie* (pp. W8.1-19). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
Lietaer, G., & Dierick, P. (1998). Interventies van groepspsychotherapeuten. In: W. Trijsburg, S. Colijn, G. Lietaer, & E. Collumbien (Red.), *Handboek integratieve psychotherapie* (pp. V1.1.1-19). Utrecht: De Tijdstroom.

3 Helpende processen

Dierick, P., & Lietaer, G. (1989). Therapeutische factoren in groepstherapie en groeigroepen: een exploratorisch onderzoek bij groepsleden en therapeuten. *Psychologica Belgica, 29,* 1-23.
Dierick, P., & Lietaer, G. (1990). Member and therapist perceptions of helping processes in growth groups and group psychotherapy: Comments on a category system. In: G. Lietaer, J. Rombauts, & R. Van Balen (Red.), *Client-centered and experiential psychotherapy in the nineties* (pp. 741-770). Leuven: Leuven University Press.
Dierick, P. (2001). Cliëntbeleving van therapeutische factoren in groepspsychotherapie en groeigroepen: onderzoek en ontwikkeling van een structuurmodel. In: T.J.C. Berk, M.P. Bolten, M. elBoushy, E. Gans, T.A.E. Hoytink & M.F. van Noort (Red.), *Handboek groepspsychotherapie* (Q 4.1-63). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Dierick, P., & Lietaer, G. (2002). De Groeps Therapeutische Factoren – Cliënt Vragenlijst (GTF-CV); psychometrische en klinische karakteristieken van het structuurmodel. In: T.J.C. Berk e.a. (Red.), *Handboek groepspsychotherapie* (Q6.1-70). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
Dierick, P., & Lietaer, G. (2003). Cliëntbeleving van therapeutische factoren in verschillende types en oriëntaties groepstherapie: vergelijkend onderzoek. In: T.J.C. Berk e.a. (Red.), *Handboek groepspsychotherapie* (Q3.1-60). Houten/Antwerpen: Bohn Stafleu Van Loghum.
Lietaer, G., & Dierick, P. (2003). Cliëntperceptie van gemeenschappelijke therapeutische factoren in diverse vormen van groepspsychotherapie. In: R.W. Trijsburg, S. Colijn, E. Collumbien, & G. Lietaer (Red.), *Handboek integratieve psychotherapie* (pp. V.1.2.1-32). Utrecht: de Tijdstroom.
Dierick, P., & Lietaer, G. (2008). Client perception of therapeutic factors in group psychotherapy and growth groups: An empirically-based hierarchical model. *International Journal of Group Psychotherapy, 58,* 203-230.
Lietaer, G., & Dierick, P. (2000). *Vragenlijst Therapeutische factoren in opleidings-groepen*. Intern document.

4 Storende processen

Croquey, C. (1998). *Groepstherapeut-perceptie van storende processen op groeps- en individueel niveau*. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, KU Leuven.
Dierick, P., & Lietaer, G. (2012). Cliëntperceptie van storende factoren in groeps- psychotherapie en leergroepen. Een vragenlijstonderzoek. *Tijdschrift voor Psychotherapie, 38*, 104-124.

5 Helpende en storende processen in groepssupervisie

Martens, J. (1984). Helpende en storende processen in groepssupervisie van cliënt-centered therapeuten. Een empirische studie. In: G. Lietaer, Ph. van Praag, & J.C.A.G. Swildens (Red.), *Cliënt-centered psychotherapie in beweging. Naar een procesgerichte benadering* (pp. 345-376). Leuven/Amersfoort: Acco.
[zie ook : proefschrift van J. Martens, 1984]

6 Tussentijdse outcome-evaluatie

Dierick, P., & Lietaer, G. (2002). De Groeps Therapeutische Factoren – Cliënt Vragenlijst (GTF-CV); psychometrische en klinische karakteristieken van het structuurmodel. In: T.J.C. Berk e.a. (Red.), *Handboek groepspsychotherapie* (Q6.1-70). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
[voor de bespreking van Tussentijdse resultaatmaten, zie pp. 29-40]

Partnerrelatietherapie

1 Therapeutinterventies

Lietaer, G., & Vertommen, H. (1986). Een client-centered intakegesprek: commentaar en wedercommentaar. In: R. Van Balen, M. Leijssen, & G. Lietaer (Red.), *Droom en werkelijkheid in client-centered psychotherapie* (pp. 127-150). Leuven: Acco.
Lietaer, G., & Vansteenwegen, A. (1987). Experiëntiële partnertherapie: reflecties bij een therapeutische sessie met Linda en Lucas. *Tijdschrift Klinische Psychologie,* 17, 5-29.
Vansteenwegen, A., & Stassen, J. (1986). Doen psychotherapeuten wat ze zeggen te doen? Een vergelijking tussen client-centered en communicatieve partnerrelatietherapie. *Directieve Therapie,* 6, 134-151.

2 Relatievragenlijst voor partners

[zie ook proefschrift A. Vansteenwegen, 1978]

Lietaer, G. (1974). Nederlandstalige revisie van Barrett-Lennard's Relationship Inventory: een faktoranalytische benadering van de student-ouderrelatie. *Nederlands Tijdschrift voor Psychologie,* 29, 191-212.
Vansteenwegen, A. (1979). Residentiële partnerrelatietherapie: een evaluatieonderzoek. *Tijdschrift voor Psychiatrie, 21*, 426-440.
Vansteenwegen, A. (1990). Het effect van echtpaartherapie na zeven jaar: individuele en relationele veranderingen. *Directieve Therapie, 10*, 44-63.

Gezinstherapie

Postsessiebeoordeling van helpende processen (Vragenlijst).

Lemmens, G., Verdegem, S., Lietaer, G., Heireman, M., Van Houdenhove, B., Sabbe e.a. (2003). Helpful events in family discussion groups with chronic-pain patients. A qualitative study of differences in perception between therapists/observers and patients/family members. *Families, Systems & Health, 21,* 37-52.

Lemmens, G.M., Wauters, S., Heireman, M., Eisler, I., Lietaer, G., & Sabbe, B. (2003). Beneficial factors in family discussion groups of a psychiatric day clinic: perceptions by the therapeutic team and the families of the therapeutic process. *Journal of Family Therapy, 25*, 42-63.

Lemmens, G., Eisler, I., Dierick, P., Lietaer, G., & Demyttenaere, K. (2009). Therapeutic factors in a systemic multi-family group treatment for major depression: patients' and partners' perspectives. *Journal of Family Therapy, 31*, 250-269.

Proefschriften waarin een aantal van deze meetinstrumenten werden toegepast

Vansteenwegen, A. (1978). *Onderzoek naar de veranderingen in de relationele houdingen en de zelfrealisatie bij intensieve partnerrelatietherapie*. Niet-gepubliceerde doctoraatsverhandeling, KU Leuven (promotor: G. Lietaer).

Martens, J. (1984). *Groepssupervisie in een opleiding client-centered psychotherapie*. Niet-gepubliceerde doctoraatsverhandeling, KU Leuven (promotor: J. Rombauts; copromotor: G. Lietaer).

Leijssen, M. (1996). *Focusingprocessen in cliëntgericht-experiëntiële psychotherapie*. Niet-gepubliceerde doctoraatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven (promotor: G. Lietaer).

Vanaerschot, G. (1997). *Plaats en betekenis van de empathische interactie in belevingsgerichte psychotherapie. Theoretische en empirische exploratie*. Niet-gepubliceerde doctoraatsverhandeling, KU Leuven (promotor: R. Van Balen; copromotor: G. Lietaer).

Dierick, P. (2000). *Cliëntperceptie van therapeutische faktoren in groepspsychotherapie en groeigroepen. Een structureel en vergelijkend onderzoek*. Niet-gepubliceerde doctoraatsverhandeling, KU Leuven (promotor: G. Lietaer).

Takens, R.J. (2001). *Een vreemde nabij. Enkele aspecten van de psychotherapeutische relatie onderzocht*. Vrije Universiteit Amsterdam (promotor: W. Koops; copromotor: G. Lietaer). Lisse: Swets & Zeitlinger.

Stinckens, N. (2001). *Werken met de innerlijke criticus. Gerichte empirische verkenning vanuit een cliëntgericht-experiëntiële microtheorie*. Niet-gepubliceerde doctoraatsverhandeling, KU Leuven (promotor: G. Lietaer; copromotor: M. Leijssen).

E-mailadressen van een aantal auteurs met publicaties over de meetinstrumenten (in alfabethische volgorde)

P. Dierick (paul.dierick@emmaus.be), A. Hafkenscheid (antonhafkenscheid@gmail.com), G. Lietaer (germain.lietaer@ppw.kuleuven.be), N. Stinckens (nele.stinckens@ppw.kuleuven.be), R.J. Takens (rjtakens@gmail.com), G. Vanaerschot (greet.vanaerschot@ua.ac.be).